

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΛΙΣ ΤΟΥ

ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑ

ΑΡΙΘΜ. 21.
Τόμος Α'.

Συνδρομή, αρχομένη ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους, ἑτησία μόνον καὶ προπληρωτέα:
Πανταχοῦ φράγκ. χρ. 20 ἢ μάκρ. 16.

ΕΤΟΣ Α'.

τῇ 1/13. Νοεμβρίου 1885.

ΠΕΡΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΩΝ ΕΝΥΠΝΙΩΝ.

(Εἰκὼν Ρεμβαζούσης ἐν σελ. 309. κατὰ τὴν εἰκονογραφίαν Ν. Σίγελ).

Ὁ ἀρχηγὸς ἀνατολικοῦ τινος θρησκευματοῦ συνεβούλευσε τοὺς ὁπαδοὺς του νὰ μεταχειρίζωνται ἀντὶ οἴνου τὸ χάσις. Ἐν τῇ βίβλῳ του δέ, ἐν ᾗ ἔγραψε τοῦτο, διηγεῖται προσέτι, ὅτι ἡμέραν τινα ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἤγειρεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν ἑβδομον τοῦ παραδείσου οὐρανόν, δείξας ὅμως αὐτῷ συγχρονως καὶ τὴν κόλασιν. Ἐδῶ παρετήρησεν ὁ προφήτης μετὰ προσοχῆς πᾶν ὅ,τι παρίστατο εἰς τὰ βλέμματά του καὶ συνάψας πρὸς τὸν Θεὸν ἐνενήκοντα χιλιάδας συνδιαλέξεων ὠδηγήθη πάλιν ὀπίσω εἰς τὴν κλίνην του. Ὅλα ὅμως ταῦτα, προσεπιλέγει ὁ αὐτός, ἔγιναν τόσον ταχέως, ὥστε, ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν εὐνὴν του, εὗρεν αὐτὴν ἀκόμη θερμὴν καὶ τὸ πῆλινον σκεῦος, ὅπερ

ἐκ τῆς κλίνης ἐγειρόμενος εἶχεν ἀνατρέψει, ἡδύνατο, νὰ το σηκώσῃ πρὶν ἢ ἀκόμη χυθῇ ὅλον τὸ ἐν αὐτῷ ὕδωρ.

Ἐὰν ἴδῃ στραφῶμεν πρὸς τὰ ἀνάλογα φαινόμενα τῶν

συνήθων ἐνυπνίων, εὐρίσκομεν τὸ αὐτὸ γινώρισμα τῆς συμπυκνώσεως τῶν παραστάσεων εἰς ὁρισμένον τι εἶδος τῶν ἡμετέρων ἐνυπνίων, τὸ ὅποιον δὲν εἶνε σπάνιον, καὶ ἐπειδὴ δύναται νὰ προκληθῇ καὶ διὰ τεχνητῶν μέσων, εἶνε ἐκάστοτε προσιτὸν καὶ εἰς πᾶσαν πειραματικὴν παρατήρησιν. Δαρβίνος ὁ πρεσβύτερος ἔγραψεν ἤδη ἐν τῇ „Ζωονομίᾳ“ του, ὅτι ἐξωτερικαὶ ἐντυπώσεις, προξενούμεναι εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ὄνειρευομένου καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἀφυπνίζουσαι αὐτόν, δύνανται ν' ὀπορῶσιν ἀφορμὴ μακροῦ καὶ μεγάλῃν πλοκὴν ἔχοντος

ΕΡΩΣ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ, Ἐλαιογραφία Εὐγ. Klincksch.

δνειρου, καταλαμβάνοντας τὸ ἐλάχιστον χρονικὸν διάστημα, τὸ μεταξύ τῆς ἐντυπώσεως καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐγέρσεως. Συγχρόνως ὅμως ἡ δι' ἐξωτερικῆς ἀφορμῆς προελθοῦσα ἐξέγερσις αἰτιολογεῖται καὶ ἐσωτερικῶς διὰ σειρᾶς δραματικωτέρων καὶ ζωηροτέρων παραστάσεων, ὡς π. χ. ὁ Καρτέσιος ἐξύπνησέ ποτε δι' ἀπλοῦ νύγματος φύλλου καὶ συγχρόνως ἀπὸ ἐνυπνίου τινός, ἐν τέλει τοῦ ὁποῦ ἐμονομάχησε καὶ εἰς τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ σώματος, εἰς ὃ καὶ ὁ φύλλος ἐνυξεν αὐτόν, ἔλαβε πληγὴν ζήφους.

Τὰ αἰσθητικὰ ἡμῶν νεῦρα καὶ τοῦ ὕπνου διαρκοῦντος ὑπόκεινται εἰς διαφόρους ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμούς. Ἐὰν λοιπὸν οὗτοι μεταδοθῶσι μέχρι τοῦ ἐγκεφάλου, οὗτος ἀποκρίνεται εἰς αὐτοὺς καὶ ἀντιδρᾷ ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ἐν τῇ ἐγρηγόρσει. Αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ ἐγκεφάλου εἶνε τοιαύτη, ὥστε τὰς μέχρις αὐτοῦ ἐξικνουμένας ἐντυπώσεις νὰ συνδυάζῃ πρὸς ἐξωτερικὰς καὶ ἀλλαχόθεν προερχομένας αἰτίας. Οὕτω γεννᾶται ὁ κόσμος τῶν παραστάσεων ἐν τε τῷ ὕπνῳ καὶ τῇ ἐγρηγόρσει, μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ ἀφαιρεῖται ἡ αἰτία τῆς φαντασίας καὶ ἀντὶ αἰτίας ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν ὁλόκληρος σειρὰ μεταβολῶν τῶν αἰσθήσεων. Εἰς τὸν ὁμαθὸν ὅμως τοῦτον τῶν μεταβαλλομένων ἐντυπώσεων παρίσταται ὁ ὄνειρος ὡς δραματικὸς ποιητής.

Ὅλιγα τινὰ παραδείγματα θὰ ἀρκέσωσι πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἀνωτέρω παρατηρήσεων.

Ὁ Χένιγξ διηγείται περὶ τινος περισφίξαντός ποτε στενῶς τὸ περιλαίμιόν του, ὅτι εἶδεν ὄνειρον, καθ' ὃ συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν ὑπέστη τὸν δι' ἀγχόνης μαρτυρικὸν θάνατον. Ἄλλος εἶδε ποτε καθ' ὕπνου ὅτι ταξιδεύων εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀμερικῆς προσεβλήθη ὑπὸ Ἰνδῶν, οἵτινες ἀσπλάγχυνος ἐξέδειραν αὐτόν. Ἄλλος πάλιν ὄνειρεύθη, ὅτι συλληφθεὶς ὑπὸ ληστῶν ἐτέθη ὑπὸ τούτων ὑπτίως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκαρφώθη διὰ πασσάλου μεταξύ τῶν δακτύλων τοῦ ποδός, ἐξυπνήσας δὲ εὗρεν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ποδός του μικρὸν ἀχύρινον κάλαμον. — Ὁ Γρέγορ διηγείται ὅτι ἔλαβέ τις μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῇ κλίνῃ φιάλην θερμοῦ ὕδατος, καὶ εἶτα εἶδεν ἐν ὄνειρῳ ὅτι ἀνῆρχετο ἐπὶ τῆς Αἰτνης, ἐν ᾗ ὑπὸ τοὺς πόδας του ἡ θερμότης τοῦ ἐδάφους καθίστατο ἀνυπόφορος.

Τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῶν ἐνυπνίων τούτων — ἡ δραματικὴ πλοκὴ καὶ ἡ συμπύκνωσις τῶν παραστάσεων — ἐπὶ μᾶλλον ἐντείνονται, ὅταν ἡ αἰτία τοῦ ἐρεθισμοῦ προέρχεται ἐξ ἐξωτερικῶν περιστάσεων καὶ συμβαίνει αἰφνιδίως. Οὕτως ἀναφέρει ὁ Γαρνιέ, ὅτι ὁ μέγας Ναπολεὼν ἐκοιμήτο ἐν τῇ ἀμάξῃ του, ὅτε ὑπ' αὐτὸν ἐξερράγη ἡ καταχθόνιος μηχανή. Ὁ ἐκ τῆς ἐκρήξεως κρότος ἐγένετο ἀφορμὴ μακροῦ ἐνυπνίου, καθ' ὃ ὁ Αὐτοκράτωρ ἐνόμιζεν ὅτι διέβη μετὰ τοῦ στρατοῦ του τὸν Tagliamento, ἐν ᾗ ἀμέσως οἱ Αὐστριακοὶ ὑπεδέχθησαν αὐτόν διὰ τοῦ πυρὸς τῶν τηλεβόλων του. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐξύπνησεν ἀνακράζων „— Βαδίζομεν ἐπὶ ὑπονόμων!“ — Ὁ Richers ἀφηγεῖται τὸ ὄνειρον ἀνθρώπου τινός ἀφυπνισθέντος ἐκ τοῦ κρότου πυροβόλου τινός. Ὁνειρεύετο ὅτι ἐγίνε στρατιώτης, ὅτι ὑπέστη ἀδιηγήτους ταλαιπωρίας, ὅτι ἐλιποτάκτησε, συνελήφθη, ἀνεκρίθη, κατεδικάσθη καὶ ἐπὶ τέλους ἐτουφεκίσθη. Ἄπαν λοιπὸν τὸ ἐνύπνιον τοῦτο ἦτον ἔργον μιᾶς στιγμῆς. Ὁ δὲ Στέφενς λέγει: Ἐκοιμώμην μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐν τῇ αὐτῇ κλίνῃ. Καθ' ὕπνου εἶδον ὅτι μετετοπίσθη εἰς ἀπομεμονωμένην τινα καὶ ἔρημον ὁδόν, ὅπου ἄγριόν τι καὶ τερατῶδες θηρίον μὲ κατεδίωκε. Νὰ ἀνακράξω, ὡς τοῦτο πολλάκις συμβαίνει, δὲν ἠδυνάμην, ἐξηκολούθουν ὅμως νὰ τρέχω κατὰ μῦθος

τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ θηρίον ὅλον ἐν μ' ἐπλησίαζε. Τέλος ἐφθασα εἰς τινα κλίμακα καὶ, ἀποναρκωθεὶς ἐκ τοῦ φόβου καὶ ἐκ τοῦ κόπου ἐξηντλημένος, δὲν ἠδυνάμην περαιτέρω νὰ χωρήσω. Τὸ θηρίον μὲ συνέλαβε καὶ ἐνέπηξε τοὺς ὀφθαλμούς μου κατὰ τὴν ὁσφύν μου. Ἐκ τοῦ ἄλγους ἐξύπνησα καὶ — ὁ ἀδελφός μου μὲ εἶχε τιμιπῆσαι μόνον κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο. Πῶς δυνάμεθα τώρα, προσεπιλέγει ὁ αὐτός Στέφενς, νὰ συνδυάσωμεν τὸ ἐξωτερικὸν τοῦτο συμβάν πρὸς τὸ ἐνύπνιον; Πρέπει ἄρα γε νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἦτο τὸ ἐσωτερικὸν τελικὸν συμπέρασμα ὁλοκλήρου σειρᾶς ὄνειρων πρὸς τὴν ἠδύνατον συγχρόνως νὰ ἦνε καὶ ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῶν ἀφορμή; Ἡ μήπως ἦνε προτιμότερον νὰ καταφύγωμεν καὶ ἐνταῦθα εἰς ἀπλὴν τινα σύμπτωσιν; Τοιαῦτα φαινόμενα μᾶς διδάσκουσι μᾶλλον, ὅτι καὶ δι' αὐτῶν τῶν συνήθων ἐνυπνίων ἐκεῖνοι οἱ τύποι τῶν παραστάσεων, οἵτινες ἐν τῇ ἐγρηγόρσει ἔχουσιν ἀπόλυτον ἀλήθειαν, ἀποδεικνύονται ἀνήκοντες εἰς σχετικὴν τινα μόνον κατάστασιν.

Ὁ κόμης Λαβαλέττης διηγείται πρὸς τούτοις περὶ ἑαυτοῦ τὰ ἐξῆς: „Ὅτε μίαν νύκτα εἶχον ἀποκοιμηθῇ ἐν τῇ εἰρκτῇ, μ' ἐξήγειρεν ἐκ τοῦ ὕπνου ὁ ἦχος τοῦ ὥρολογίου τῶν ἀνακτόρων, σημάναντος τὴν δωδεκάτην ὥραν. Ἦκουσα δὲ συγχρόνως ὅτι ἤνοιγον τὴν κιγκλίδαν διὰ ν' ἀντικαταστήσουν τὸν σκοπὸν καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ἀπεκοιμήθην βαθείως. Διαρκοῦντος τοῦ ὕπνου μου εἶδον ὄνειρον — καὶ ἐνταῦθα ἔπεται ἡ ἀφήγησις φοβερωτάτου ὄνειρου, τοῦ ὁποῦ αἱ λεπτομέρειαι κατὰ τὴν συναίσθησιν τοῦ ὄνειρουμένου ἐπρεπε νὰ πληρώσωσι τοῦλάχιστον πέντε ὁλοκλήρους ὥρας — ὅτε αἰφνης ἡ κιγκλὶς πάλιν ἐκλείσθη μετὰ μεγάλου θορύβου καὶ ἐγὼ ἐκ τούτου ἐξύπνησα. Συνεβουλεύθην τὸ ὥρολόγιόν μου καὶ εἶδον ὅτι ἦτον ἀκόμῃ ἡ δωδεκάτη ὥρα, οὕτως ὥστε τὸ ἀπαίσιον τοῦτο προῖον τῆς φαντασίας πραγματικῶς μόνον λεπτά τινα διήρκεσε, δηλαδὴ τὸσον χρόνον, ὅσος ἐχρειάσθη πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ σκοποῦ καὶ πρὸς τὸ ἀνοιγμὸν καὶ κλείσιμον τῆς κιγκλίδος. Τὸ ψῆχος ἦτο λίαν ὀδυρμὸν καὶ ἐπομένως ἡ ἀλλαγὴ ἐγένετο ἐν σπουδῇ, τοῦτο δ' ἐβεβαίωσε καὶ ὁ θυρωρὸς τῇ ἐπιούσῃ, ὅτε ἠρώτησα αὐτὸν περὶ τούτου. Καὶ ἐν τούτοις οὐδὲν συμβάν τοῦ βίου μου ἐνθυμοῦμαι τὸσον καλῶς, ὥστε νὰ ὀρίσω τὴν διάρκειαν αὐτοῦ μετὰ μείζονος ἀκριβείας, οὐδενὸς αἱ λεπτομέρειαι ἐνετυπώθησαν τὸσον βαθύως εἰς τὴν μνήμην μου καὶ τὸ ὅποῖον τὸσον συνηθῆναι, ὅσον τὸ ὄνειρον τοῦτο.“ — Ὁ Μωρὺ ἐκεῖτο ἀδιάθετος ἐν τῇ κλίνῃ καὶ ὄνειρεύετο περὶ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Μεταξὺ ἄλλων ἐβλεπε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του πολλὰς σπαραξικαρδίους σκηνας, ὡμίλει πρὸς τὸν Ῥοβεσπιέρρον, τὸν Μαράτον καὶ τὰ ἄλλα τέρατα τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐνήχθη εἰς τὸ δικαστήριον, κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ὠδηγήθη εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης διὰ μέσου ἀπείρου πλήθους λαοῦ, προσεδέθη ἐπὶ τινος δοκοῦ καὶ εἶδε τέλος πῶς ὁ πέλεκυς ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ τραχήλου του. Ἐξύπνησε καθιδρωρὸς ἐκ τῆς φρίκης καὶ εἶδεν ὅτι τὸ ὑπὲρ τὴν κλίνην του ἔλασμα εἶχε καταπέσει ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ὡς τοῦτο ἐβεβαίω καὶ ἡ παρακαθημένη μήτηρ του, δίκην πελέκους ἐπὶ τοῦ τραχήλου του.

Ἄς ἀναλύσωμεν ἤδη τὸ πρόβλημα τοῦτο, ὅπερ προβάλλεται ἡμῖν πρὸς λύσιν. Ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν οὐδεμίαν λύσιν δέον νὰ προσδοκῶμεν ἐκ μόνης τῆς συμπτώσεως, διότι οὐδαμῶς ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ἕκαστος τῶν ἡμετέρων ἀναγνώστων εἶδε κατὰ τὸν βίον του πολλὰ τοιαῦτα ὄνειρα,

καὶ ἐν τούτοις πάντοτε ἡ αἰτία τῆς ἐξεγέρσεως συμφωνεῖ κατὰ τὴν ποιότητα πρὸς τὸ τελευταῖον συμβάν τοῦ ἐνυπνίου: τὸ κέντημα τοῦ φύλλου πρὸς πληγὴν ξίφους, ὁ κρότος πυροβόλου πρὸς τουφεκισμόν κτλ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐν τῷ ὄνειρῳ ἡ φαντασία τὸ ἀπὸ ἐξωτερικῶν αἰτίων προερχόμενον ὕλικόν ἐπιτηδεύει μόνον συμπλέκει καὶ συνδυάζει πρὸς τὴν μέχρι τοῦδε πορείαν τοῦ ἐνυπνίου. Ἐξ ἐναντίας τὸ ἐνύπνιον πάντοτε ἀποβαίνει δραματικόν, ἡ δὲ φαινομενικὴ του διάρκεια οὐδέποτε εἶνε καὶ ἡ πραγματικὴ του, διότι πολλάκις ἐν τοῖς ὄνειροις ἡμῶν βλέπομεν πράγματα διαρκοῦντα ὁλοκλήρους ἡμέρας, καὶ ἐν τούτοις ἐκοιμήθημεν τὸ πολὺ ὥρας τινὰς ἢ καὶ ὀλίγα λεπτὰ μόνον. Ἄν ἡ φαινομενικὴ διάρκεια ἦτο συγχρόνως καὶ ἡ πραγματικὴ, ὥφειλεν, ἐπειδὴ τὸ τελευταῖον φαινόμενον τοῦ ἐνυπνίου εἶνε ἀπλῶς ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐξεγέρσεως ἐν φανταστικῇ περιβολῇ, ἡ ἐνέργεια νὰ προηγηθῇ τῆς αἰτίας, ὅπερ λογικῶς εἶνε πάντῃ ἀδύνατον. Ἀληθεύστατον εἶνε ἄρα, ὅτι συνέβη συμπύκνωσης τῶν διαφόρων παραστάσεων, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἐν τοῖς ἐνυπνίοις ἡμῶν ἔχομεν ἄλλο παρὰ τὸ φυσιολογικὸν μέτρον τοῦ χρόνου. Ἐν τούτοις πάλιν αἱ τοῦ ζητήματος δυσχερεῖαι δὲν αἰρούνται διὰ τῶν σκέψεων τούτων, διότι ἐν τοῖς ἐνυπνίοις τούτοις ἡ τῆς ἐξεγέρσεως ἀφορμὴ εἶνε πάντοτε καὶ τὸ ὕστατον ὄνειρῶδες φαινόμενον, σὺν τούτῳ δὲ ὀρίζει κατ' οὐσίαν καὶ τὴν ὅλην πορείαν τοῦ ὄνειρου. Καίτοι λοιπὸν ἅπασαι αἱ παραστάσεις ἐπέρχονται συμπεπυκνωμέναι, ἐν τούτοις πάλιν ἡ θέσις αὐτῶν πρὸ τῆς ἐγερτικῆς ἀφορμῆς οὐδαμῶς ἐπηρεάζεται καὶ οὕτως ἔχομεν αὖθις, ὡς καὶ πρότερον τὴν ἐνέργειαν πρὸ τῆς αἰτίας, διότι μᾶς εἶνε ὅλως ἀδιάφορον, ἂν ἡ ἐνέργεια αὕτη διήρκεσε μόνον ἐν δευτερόλεπτον ἢ ὁλοκλήρους ὥρας.

Πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου δέον καὶ πολλὰ ἄλλα φαινόμενα νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν. Πόσον δὲ εἶνε ἀναγκαῖον νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν λύσιν ταύτην καταφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἅπαντα ἡμῶν τὰ ὄνειρα φαίνονται ἐγκρύπτοντα ἐν ἑαυτοῖς τὸ πρόβλημα τοῦτο ἕνεκα τῆς συμπεπύκνωσός τῶν παραστάσεων. Ἡ συμπύκνωσις αὕτη ἔθελε συμβῇ, καὶ ἐὰν ὁ ἐρεθισμὸς μετεδίδετο μέχρι τοῦ ἐγκεφάλου, χωρὶς νὰ διακρίψῃ ὅμως τὸν ὕπνον καὶ νὰ καταστῇ ἀφυπνωτικὴ ἀφορμὴ. Οὐδέποτε ἡ ἀφύπνωσις δύναται πρώτη νὰ παραγάγῃ τὸ υπεραισθητικὸν μέτρον τοῦ χρόνου, τὴν ἱκανότητα δὲ ταύτην ἔχουσι μόνον τὰ ὄνειρα, ἀρκεῖ μόνον ὁ ἐξωτερικὸς ἐρεθισμὸς νὰ ἔχῃ τόσῃ ἐντασιν, ὥστε νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς συνειδήσεως τοῦ ὄνειρουμένου. Ὅλως ἀδιάφορον μᾶς εἶνε τώρα, ποῖον ἐκ τῶν περιφερικῶν ἡμῶν αἰσθητηρίων προσβάλλεται ὑπὸ τινος ἐρεθισμοῦ. Καὶ φαίνεται μὲν ὅτι τὸ οὗς εἶνε τὸ εὐαίσθητότατον πάντων, ἢ ἄνωτέρῳ ὅμως παραδείγματα δεικνύουσιν ὅτι καὶ ἐτέρου εἶδους αἰσθητικοὶ ἐρεθισμοὶ δύνανται νὰ παραγάγῃσι δραματικὰ ὄνειρα. Ὅσον βαθύτερον κοιμώμεθα, τόσον ἐρμητικώτερον εἶνε καὶ αἱ ἡμέτεραι αἰσθήσεις κεκλεισμέναι πρὸς τὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἐντυπώσεις, ἐπειδὴ δὲ μεθ' ὅλα ταῦτα πάλιν βλέπομεν ὄνειρα, πρέπει τὸ πλεῖστον αὐτῶν μέρος νὰ ἐξαρτήσωμεν ἀπὸ ἐσωτερικῶν αἰτίων, προερχομένων ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὁργανισμοῦ, ἥτοι ἐκ τῶν καὶ διαρκούντος τοῦ ὕπνου ἐξακολουθουσῶν αὐτοῦ λειτουργιῶν.

Ὁ ἐγκέφαλος δέχεται τὸν ἐρεθισμόν καὶ ἐφαρμόζει ἐπ' αὐτοῦ τὸν ἐν ἑαυτῷ ὑπάρχοντα νόμον τῆς αἰτιότητος, δηλαδή τῇ βοήθειᾳ τῆς φαντασίας δημιουργεῖ ἀντίστοιχον αἰτίαν, μετατοπιζομένην εἰς τὰ ἐκτὸς καὶ προσλαμβάνουσιν μορφήν σειρᾶς παραστάσεων περὶ τὸ τέλος δραματικὸν ἔχου-

σῶν τύπον καὶ συμπυκνουμένων διὰ τοῦ υπεραισθητικοῦ χρονικοῦ μέτρου. Ἀλλὰ δὲν καταφεύγει ὁ ἐγκέφαλος πάντοτε τόσον μακρὰν διὰ νὰ αἰτιολογήσῃ τὸ τελευταῖον φαινόμενον· ἡ σειρά τῶν παραστάσεων ποικίλλει ἀείποτε κατὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν ἐντασιν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ υπεραισθητικὸν χρονικὸν μέτρον εἶνε διάφορον κατὰ τὰ διάφορα ὑποκείμενα, ἀνάγκη αἱ διαφοραὶ αὗται τῆς ἐκτάσεως νὰ ἐξαρτῶνται εἴτε ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐρεθιστικῶν αἰτίων εἴτε ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τῆς φαντασίας τοῦ ὄνειρευομένου.

Βαθμηδὸν ὅμως τὸ θέμα ἡμῶν ἀπὸ ψυχολογικοῦ μετεβλήθη εἰς μεταφυσικόν, τὸ δὲ κύριον αὐτοῦ ζήτημα μένει ἀκόμη ἀνεξήγητον, πῶς δηλαδή δύναται ὄνειρόν τι νὰ περατοῦται διὰ τινος ἐρεθισμοῦ, ἐν ᾧ τὸ ὄνειρον τοῦτο ἀρχεται ἀπὸ τινος πρὸς τὸν ἐρεθισμόν τοῦτον συγχρόνως αἰσθηματος. Ἄν τὸ σύγχρονον τοῦτο ἦτο πραγματικόν, τὸ ὄνειρον, ὅσονδήποτε καὶ ἂν συνεπυκνωτο, πάλιν θὰ ἔκειτο πρὸ τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὅστις τὸ προσεκάλεσε, ἄρα τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦτο πρὸ τῆς αἰτίας, ὅπερ ἀδύνατον. Ὡς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου προβάλλομεν τὰς κατωτέρω βραχεῖας σκέψεις.

Πειραματικῶς ἀπεδείχθη, ὅτι αἱ κατὰ τὴν ἐγγήγορσιν παραστάσεις ἡμῶν ἔχουσιν ἀνάγκην χρόνου, δυναμένου νὰ καταμετρηθῇ, ἀλλ' ἐτέρου ἡ πείρα πάλιν ἀπέδειξεν, ὅτι ὑπάρχουσιν καταστάσεις τινὲς τοῦ πνεύματος, καθ' ὅς ὁ νόμος οὗτος δὲν ἐφαρμόζεται. Ὡς ἐκ τούτου τὸ φυσιολογικὸν ἡμῶν μέτρον τοῦ χρόνου δὲν ἔγκειται εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἐγκεφάλου, ἐπειδὴ τὸ νευρικὸν ἡμῶν σύστημα δὲν ἐνεργεῖ μετὰ τόσης ταχύτητος, ὥστε νὰ τὸ αἰσθανώμεθα δι' αὐτοῦ. Εἰς τὰ καλλιτεχνικὰ δημιουργήματα καὶ τὰ ὄνειρα τὴν θέσιν αὐτοῦ καταλαμβάνει τὸ υπεραισθητικὸν μέτρον τοῦ χρόνου, δυνάμει δὲ τῆς αὐτῆς ιδιότητος, τῆς συμπυκνώσεως τὰς παραστάσεις, αἰσθανόμεθα κατὰ τινὰ οἰονδήποτε τρόπον τὸν ἐρεθισμόν ταχύτερον ἢ ὅσον θὰ ἔδύνατο νὰ μεταδοθῇ εἰς τὸν ἐγκέφαλον κατὰ τὸ φυσιολογικὸν χρονικὸν μέτρον. Δι' ἐκείνας λοιπὸν τὰς ἐντυπώσεις, αἵτινες γίνονται μετὰ υπεραισθητικοῦ χρονικοῦ, ἡ ἐνέργεια τελευτᾷ καθ' ὃν χρόνον μόλις ἐπισυμβαίνει ἡ αἰτία διὰ τὰς ἐντυπώσεις, τὰς ἀπὸ τοῦ φυσιολογικοῦ χρονικοῦ μέτρου ἐξαρτωμένας. Οὕτω νομίζομεν ὅτι φωτίζεται κάπως ὁ σκοτεινὸς πέπλος ὁ καλύπτων τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο αἰνίγμα. Τὸ ὑπὲρ τὴν αἴσθησιν κείμενον ἡμῖς τῆς φύσεως ἡμῶν δὲν ὑποβάλλεται εἰς τὴν συνειδήσιν μας, ἡ δὲ αὐτοσυνειδήσις δὲν ἐξαπλοῦται ἐφ' ὅλου τοῦ ἐγὼ ἡμῶν· οὕτως ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ ἀσυνειδήτου προσλαμβάνει νέαν ἐπικύρωσιν, συγχρόνως ὅμως καὶ ἀποδεικνύεται ὅτι τοῦτο εἶνε ἀτομικόν, οὐχὶ δὲ γενικὸν μεταφυσικόν. Ὅπως ἡ σελήνη μόνον τὸ ἡμῖς τῆς σφαίρας τῆς στρέφει πρὸς ἡμᾶς, οὕτω καὶ τὸ ἡμέτερον ἐγὼ, ὅπως δὲ πάλιν ἡ σελήνη διὰ τῶν ἐπικλίσεών της ἐπιτρέπει εἰς τοὺς ἀστρονόμους νὰ παρατηρήσωσι τοῦλάχιστον μέρη τινὰ τῆς ἄλλης πλευρᾶς, οὕτω καὶ τὸ ἐγὼ ἐν τισὶν αὐτοῦ καταστάσεσιν ἀποκαλύπτει ἐν μέρει εἰς ἡμᾶς τὴν υπεραισθητικὴν πλευρὰν τῆς φύσεως αὐτοῦ.

Ὁ Κάντιος εἶπεν ὅτι περὶ τινος ἰδέας ἄλλων σκεπτομένων ὄντων δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν, ἂν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῶν αὐτῶν συνθηκῶν τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου ἢ ὄν καὶ ἡμεῖς, ὁ δὲ Μαλεβράγγιος νομίζει, ὅτι ὑπάρχουσιν ὄντα δυνάμενα ἐντὸς ἡμισείας ὥρας τόσα νὰ σκεφθῶσιν, ὅσα ἡμεῖς ἐν χιλίοις ἔτεσιν, αἱ βραχεῖαι ὅμως αὗται παρατηρήσεις εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Καντίου περὶ τοῦ ἰδεώδους τοῦ χρόνου κατεδείξαν, ὅτι ἡμεῖς ἀνήκομεν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ὄν-

των. Ἐκτὸς τούτου ἐφάνησαν ἐνταῦθα καὶ ἄλλα γνωρίσματα, καθ' ἃ δύναται νὰ ὁρισθῇ ὁ ἄνθρωπος, διότι καὶ ἡ φαντασία ἀπέδειξεν ὅτι ὑπερπηδᾷ τὰ φυσικὰ ὅρια.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται, ὅτι τὰ καθ' ὅπνους δράματα δὲν εἶνε τόσο ἀλυτὰ αἰνίγματα, ὅσον γενικῶς νομίζεται. Εἰς τὰ μυστηριώδη ταῦτα φαινόμενα ὁ λαὸς ἀρχῇθεν ἐνόμιζεν ὅτι διέβλεπε τὸν δόκτυλον ὑπερφυσικῶν δυνάμεων. Ποσάκις λέγεται ὅτι ὁ Ὀνειρὸς ἀπεκάλυψεν εἰς τὰ ὅμματα τῶν θνητῶν τὸν σκοτεινὸν κόλπον τοῦ μέλλοντος! Οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες ἐστελλον τοὺς ἀσθενεῖς τῶν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὅπως ἐκεῖ καθ' ὅπνους ὑποδεξῇ αὐτοὺς ὁ θεὸς μέσον τι πρὸς θεραπείαν τῆς βασιανίζουσας αὐτοὺς νόσου, ὑπάρχουσι δὲ καὶ νεώτεροί τινες φιλόσοφοι, οἱ ὁποῖοι συνιστῶσι τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ὁνείρων πρὸς διάγνωσιν κρυφίων ἢ ὑπολανθανουσῶν ἀσθενειῶν. Μεθ' ὅλα

ὅμως ὅσα καὶ ἂν ἔχωμεν εἰπεῖ ἀνωτέρω, δὲν πρέπει νὰ βασίζωμεθα ἐπὶ τῶν ὁνείρων, διότι πάντοτε ψεύδονται καὶ μᾶς ἐξαπατῶσι. Τὸ αὐτὸ δὲ δύναται νὰ ῥηθῇ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων ὁνείρων μὲ ἀνοικτούς ὀφθαλμούς, περὶ τῆς βεμβώδους ἐκείνης καταστάσεως, καθ' ἣν ὁνειροπόλοῦμεν κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ εἰκόνι παριστανόμενης ὥραιας. Τὸ νὰ ὁνειροπολῇ τις ἀντὶ νὰ σκέπτηται καὶ νὰ ἐργάζεται εἶνε πάντοτε ἐπικίνδυνον, ἀκόμη καὶ ἂν ἐκοσμήθῃ ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ τῆς καλλονῆς, ὅσην ἔχει ἡ ἐν τῇ „Κλειῷ“ σήμερον ὁνειροπολοῦσα.

Διότι ἡ οὐσία τῶν ὁνείρων τούτων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ πόθος πρὸς δόξαν, εὐτυχίαν καὶ ἔρωτα, ἢ δὲ ἐκπλήρωσις ὅλων τῶν ὑποκαρδίων ἡμῶν πόθων, ὅτινες ἴσως οὐδέποτε ἐν τῷ βίῳ πραγματοποιοῦνται, τελεῖται τὸσον ἀθυροῦτως καὶ εὐκόλως ἐν τῇ φαντασίᾳ! Δρ. Ε. Μ.

ΤΕΛΕΣΙΛΛΑ.

Διήγημα ἐκ τῆς ἀρχαίας ἡμῶν ἱστορίας.
(συνέχεια καὶ τέλος).

— ὦ βασιλεῦ, πόσον μὲ ἐξευτελίζεις, ἀπεκρίθη βαρυθύμως ἡ Τελέσιλλα, νομίζων ὅτι, ὅπως κορινθία τις ἐταῖρα, ἀντὶ χρυσοῦ δύναμαι νὰ δυσώσω τὴν τιμὴν μου.

— Τότε, εἶπεν ἡρεθισμένος ὁ Κλεομένης, σοὶ ὑποβάλλω ἕτερον ἔρον. Σοὶ χαρίζω τὴν ζωὴν τοῦ συζύγου σου, ἢ, ἂν καὶ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ, σὲ ἀφίνω ἐλευθέρων νὰ ἐκλέξῃς ὅ,τι ἂν θέλῃς. Σοὶ ἀποδίδω ὅλους τοὺς ἀργεῖους αἰχμαλώτους, πάντα τέλος ὅσα ἔχω, ἐὰν εἰσακούσῃς τῆς θερμῆς μου παρακλήσεως. Ἐὰν μὲ ἀρνηθῇς . . . θὰ παραφρονήσω, καὶ τότε ἀλλοῖμονον εἰς σέ! Ναί, Τελέσιλλα, ἐξηκολούθησε γονυπετήσας πρὸ αὐτῆς καὶ κρύψας τὸ πρόσωπόν τοῦ εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ χιτῶνός της, μὴ με ἀπορρίψῃς. Ὡς ἐκάλεσα ἐδῶ, ἵνα ἐνώπιον τοῦ συζύγου σου διαπράξω κατὰ σοῦ τὴν ὑβριστικωτέραν πρὸςβολήν, καὶ ὥμως ἅμα εἰσῆλθες ἡ καρδιά μου ἐμαλάχθη καὶ αἱ αἰσθησεῖς μου ἐπραῖνθησαν. ὦ θεοί, διὰ τί δὲν ἦσο πλησίον μου, πρὸ τοῦ ἄλλους τοῦ Ἀργεῖος διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἡ φοβερὰ ἐκείνη καταστροφή;

— Μοὶ ὑπόσχου, ἀπεκρίθη ἡρέμως ἡ Τελέσιλλα, τὴν ζωὴν τοῦ συζύγου μου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων, ἐὰν παραδώσω ἐμαυτὴν εἰς τὴν αἰμίαν. Δὲν βλέπεις ὅμως ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ συζύγου μου οὐδεμίαν ἔχει πλέον ἀξίαν; Πῶσον γόνιτρον θὰ ἔχῃ πλέον δι' αὐτὸν ὁ βίος μετὰ τὸ αἶσχος τοῦ προσφιλεστέρου, τοῦ ὄντος; Ἐπειτα καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων ὁ βίος τίνα ἀξίαν θὰ ἔχῃ, ἂν σὺ αὐρίον κυριεύσῃς τὸ Ἀργεῖον καὶ κατασφάξῃς ἅπαντας τοὺς ἐλευθερωθέντας; Ἀντὶ ὅλων τούτων ἐν μόνον πρᾶγμα δύναται νὰ με πείσῃ, ὅπως μεταβάλω γνώμην. Ὅχι ὁ σύζυγος, οὔτε τὸ τέκνον μου εἶνε τὸ τιμαφέστερον κτήμμά μου, διότι ἀγαπῶ μὲν τὸν Εὐξενίδην περισσότερον παρ' ὅλα ὅσα μοὶ ἐχάρισαν ἐπὶ γῆς οἱ θεοί, δύναμαι ὅμως, ἂν ἀπωλέσω αὐτόν, νὰ λάβω καὶ ἄλλον σύζυγον, καὶ ἂν ὁ προσφίλης μου Ἀλκίνοῦρ ἀποθάνῃ, δύναμαι πάλιν νὰ γίνω μήτηρ πολλῶν ἄλλων τέκνων. Ἐν πρᾶγμα ὅμως, τὸ πολυτιμώτατον πάντων, δὲν θ' ἀνακτήσω ποτέ, ἂν ἅπαξ χάσω αὐτό, τὴν πατρίδα μου. Γνωρίζω ὅτι κακῶς ἔχουσι τὰ τοῦ Ἀργεῖος καὶ ὅτι πολλὰ χῆραι καὶ κόραι αὐτοῦ μετὰ τὴν σφαγὴν τῶν συζύγων καὶ ἀδελφῶν θ' ὀναγκασθῶσι νὰ συζευχθῶσι μετὰ τῶν μετοίκων μας, ὅπως ἀποκτήσωσι πάλιν ἀπογόνους καὶ καταστήσωσι τὴν πόλιν ἱκανὴν μετ' ὀλίγον χρόνον νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὴν κατὰ τὸν ἐχθρὸν. Ἐως ἐτοῦ μεγαλώσωσιν οἱ νῦν ἀπόγονοι, τὴν ἄμυναν τῆς πατρίδος θ' ἀναλάβῃ γενεὰ οὐχὶ ἰσότητος αὐτῶν. Τώρα ὑπάρχει ἀκόμη τὸ Ἀργεῖον, καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχει, εἶνε πατρὶς ἡμῶν, ἀφ' οὗ ὅμως καταστροφῇ εἰς τί ὠφελεῖ ἡ ζωὴ μου, ἢ ἡ τοῦ συζύγου μου ἢ καὶ ἡ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων; Δὲν εἶνε καλλίτερον ν' ἀποθάνωμεν τώρα εὐθὺς, παρὰ νὰ μαρνανθῶμεν ἐν τῷ δουλείᾳ τῶν σκληρῶν Σπαρτιατῶν; Διὰ τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, σῶσον τὸ Ἀργεῖον! Φέρε τὸν στρατὸν σου μακρὰν αὐτοῦ καὶ ἄφες τὴν ζωὴν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους. Μόνον ὑπὸ τὸν ἔρον τοῦτον, ὅσον καὶ ἂν ᾖ σκληρὸς, δύναμαι νὰ συγκάτανευσθαι εἰς τὴν αἰμίαν σου ἀπαίτησιν.

— Καλὰ, ἀνέκραξεν ὁ Κλεομένης. Σοὶ ἀμύνω πᾶν ὅ,τι ἐζήτησας!

— Μὴ σπεύδῃς· δὲν θὰ κλείσωμεν ἀμέσως τὴν συμφωνίαν. Πρέπει

νὰ δώσῃς ἐγγράφως τὸν ὅρκον σου καὶ νὰ στείλῃς αὐτὸν ἀμέσως εἰς τὸν γέροντα ἡμῶν βασιλέα Κόνωνα. Ἐγέρθητι καὶ γράψον.

Ὁ Κλεομένης ἔλαβε μὲ τρέμουσαν χεῖρα φύλλον παπύρου καὶ κάλαμον καὶ ὑπαγορευσάσης τῆς Τελεσίλλης ἔγραψε:

„Ὀρκίζομαι εἰς τὸν Δία, τὴν Ἥραν καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ βαδίσω ἐναντίον τοῦ Ἀργεῖος καὶ ὅτι αὐρίον θ' ἀπέλθω ἐντεῦθεν μετὰ τοῦ στρατοῦ μου. Ἄς ἀποθάνω ἐὰν παραβῶ τὸν ὅρκον μου. Κλεομένης.“

Ἐπειτα δέσας καὶ σφραγίσας τὸν κύλινδρον ἐκάλεσε τὴν Φαίβην καὶ ἔπεμψεν αὐτὴν ἐν συνοδίᾳ ἐνὸς κήρυκος εἰς τὸ Ἀργεῖον.

— Ἐν πρᾶγμα ἀκόμη ἔχω νὰ σε ζητήσω, ὦ βασιλεῦ, εἶπεν ἡ Τελέσιλλα πλησιάζουσα καὶ δέσασα τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ βραχίονός του. Ἄφες νὰ ἴδω ἅπαξ ἔτι τὸν σύζυγόν μου καὶ νὰ ζωογονήσω αὐτόν δι' ὀλίγου οἴνου.

Ὁ βασιλεὺς τὸ ἐπέτρεψε σιωπηλῶς. Ἡ Τελέσιλλα χύσασα τότε ἕκ τινος μεγάλου δοχείου οἶνον εἰς ἐν κύπελλον μετέβη εἰς τὸν ἀντιθάλαμον καὶ γονυπετήσασα πρὸ τοῦ συζύγου της ἀφῆρεσεν ἀπὸ τοῦ στόμα τοῦ τὸ μανδήλιον καὶ τῷ ἔδωκε οἶνον νὰ πῇ. Εἶτα ἐπέθηκε τὰ χεῖλη της ἐπὶ τῶν ἰδικῶν του καὶ περὶ τὴν τράχηλόν του τοὺς ἀπαλούς της βραχίονας καὶ τῷ ἐψιθύρισε: „Γιάννη, ἀγαπητέ μου Εὐξενίδη! Ἐὰν σὺ σωθῇς, φρόντισον περὶ τοῦ τέκνου μας, τὸ ὅποιον εἶνε πεπωμένον νὰ μὴ ἑτανίδω. Ἐγὼ ἀποθνήσκω!“

— Προσφίλης μου Τελέσιλλα, ἀπήντησεν οὗτος ἐπίσης χαμηλοφώνως, διὰ τί ὀμιλεῖς οὕτω; Οἱ Θεοὶ δὲν ἀπεφάσισαν ἀκόμη τὸν θάνατόν σου.

— Ὅχι, Εὐξενίδη, πρέπει ἐγὼ διὰ τοῦ θανάτου μου νὰ σώσω τὸ Ἀργεῖον. Μὴ παραπονήσῃς ματαίως κατὰ τῆς μοίρας.

Εἰς ἐν νεῦμα τοῦ βασιλέως ὁ φύλαξ ἐπλησίωσε τὴν Τελέσιλλαν καὶ τὴν ἠνάγκασε νὰ ἐγερθῇ. Ὅτε δὲ αὕτη ἐπανήλθεν εἰς τὸν κύριον τῆς σκηνῆς θάλαμον, ὁ Κλεομένης ἐμέρφαζεν ὡς μαινόμενος. Μετὰ πυρετώδους ταχύτητος ἐδίδοε διαφόρους διαταγὰς, ὅπως ἐτοιμάσωσι μεγαλοπρεπῶς τὴν κλίνην του, κοσμήσωσιν αὐτὴν δι' ἀνθέων, καὶ στέψωσι τὴν κεφαλὴν του διὰ στεφάνου ἐκ βόδων. Εἶτα ἔκαμε σπονδὰς εἰς τὸν Ἰμέναιον καὶ τὴν Ἀφροδίτην ψιθυρίζων ἀσάφεις καὶ ἀκαταλήπτους λέξεις. Ἐπὶ τέλους διέταξε νὰ φέρωσι τὸν δέσμιον Εὐξενίδην εἰς τὸν προθάλαμον καὶ νὰ φυλάττωσιν αὐτὸν ἐκεῖ δύο στρατιῶται, ἐν ᾧ ἡ Τελέσιλλα κεκυφύτα ἐκ τῆς θλίψεως ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ ἐστεμμένου Κλεομένου εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ.

VII.

Μόλις ἤρχισε νὰ ὑποφώσῃ τὸ λυκαυγὲς τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ὁ Κλεομένης ἐξύπνησεν εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Τελεσίλλης καὶ ἐστρεψε πρὸς αὐτὴν τὰ βλέμματά του. Εἰς τὴν θέαν αὐτῆς ἐξέβαλε φοβεράν κραυγὴν καὶ ἀνεπήδησε τῆς κλίνης. Ἡ Τελέσιλλα ἦτο νεκρά. Ἐκείτο ὠχρὰ, ἥσυχος μὲ ἀνοικτούς ὀφθαλμούς καὶ χεῖλη σπασμωδικῶς συνεσταλμένα. Ἐκ τοῦ στόματός της ἔρρε κρουνὸς αἵματος χυνόμενος ὑπὲρ τὴν σιαγόνα καὶ τὴν τρά-